

KIBRIS'TA PİLE OLAYININ GÖSTERDİKLERİ

MEHMET UĞUR EKİNCİ

SETA | PERSPEKTİF

AĞUSTOS 2023 · SAYI 372

- Pile-Yiğitler kara yolu neden gündeme gelmiştir?
- BMBG'nin adadaki iki tarafa yönelik eşit olmayan tutumu nasıl açıklanabilir?
- Kıbrıslı Türklerin eşit olmayan bir zeminde eşit statü ve hak arayışları nasıl yürütülmelidir?

18 Ağustos Cuma günü bir yol inşaatı sebebiyle Kıbrıs'ın Pile köyü yakınlarında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) ve Kıbrıs'taki Birleşmiş Milletler Barış Gücü'ne (BMBG) mensup personeller arasında arbede yaşandı. KKTC ve Türkiye BMBG'yi yol inşaatına müdahale ettiği için protesto ederken Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) 22 Ağustos'ta yayımladığı bildiriye olaydan Kıbrıslı Türkleri sorumlu tuttu. Yaşanan olaylar nispeten küçük çaplı olsa da Kıbrıs sorununda KKTC ile BMBG arasındaki ilişkilerin gidişatını anlamaya dair önemli ipuçları sunmaktadır.

PİLE-YİĞİTLER KARA YOLU MESELESİ

BMBG gözetimindeki ara bölgede yer alan dört köyden biri olan Pile, adada 1974 Kıbrıs Barış Harekati'nden beri Türklerin ve Rumların bir arada yaşadığı tek yerleşim birimi olma özelliğini taşımaktadır. Bu bakımdan köyün kendine özgü bir yönetimi mevcuttur. Yaklaşık 500 Türk ve 1.200 Rumun yaşadığı Pile'de halkların her birinin seçtiği iki ayrı muhtar görev yapmaktadır. Mülki idare bakımından KKTC'ye göre Gazimağusa ilçesine, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'ne

(GKRY) göre ise Larnaka'ya bağlı olan köyde, emniyet ve yargı gibi konularda işlemler toplumsal mensubiyete göre KKTC veya GKRY'nin yetkili kurumlarınca yürütülmektedir.

Köyden geçen tek yolun GKRY topraklarıyla doğrudan bağlantısı bulunmaktadır. Yolun kuzeyde Pile-Beyarmudu arasında kalan kısmı ise Dikelya İngiliz Üssü'nden geçtiğinden Pile'den KKTC topraklarına seyahat etmek isteyenler önce İngiliz ve daha sonra KKTC giriş kapılarında kontrole tabi tutulmaktadır. Güneyden KKTC'ye giden Rumların ve turistlerin de kullandığı bu yolda trafiğin fazla olması ve sınır kontrollerinin uzaması sebebiyle yıllardır yoğunluk yaşanmaktadır. Bu durum en çok Pile'de yaşayan ve günlük işleri sebebiyle KKTC topraklarına girip çıkmak durumunda olan Türkleri mağdur etmektedir.

Pile'den KKTC'ye geçişlerin rahatlatılması uzun zamandır çözüm bekleyen bir konudur. Pile ile kuzeybatı istikametindeki Yiğitler köyü arasında atıl durumda bulunan yolun genişletilerek hizmete açılması fikri 1990'lardan beri Kıbrıslı Türkler tarafından dile getirilmektedir. Rumların güven artırıcı

MEHMET UĞUR EKİNCİ

Bilkent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde lisans, Tarih Bölümü'nde yüksek lisansını tamamladı. Ohio State Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesi'nde doktora dersleri aldıktan sonra doktorasını Londra Üniversitesi SOAS Siyaset ve Uluslararası Çalışmalar Bölümü'nde tamamladı. Araştırma alanları arasında güncel Balkan politikaları, Avrupa siyaseti, iç siyaset-uluslararası siyaset bağlantıları, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemleri dış politikaları ve siyasi tarihleri bulunmaktadır.

Kaynak: "Kıbrıs Adası Siyasi Haritası", T.C. Milli Savunma Bakanlığı Harita Genel Müdürlüğü, <https://www.harita.gov.tr/uploads/files/products/kibris-siyasi-haritasi-1668.pdf>, (Erişim tarihi: 28 Ağustos 2023).

önlemler kapsamında bazı sınır kapılarının açılmasına dair taleplerine karşılık Türk tarafı Pile-Yiğitler yolunun yapılmasını birçok kez gündeme getirse de Rumlar bu teklife sıcak bakmamıştır.¹ Rumların olumsuz tutumundan dolayı BMBG de ara bölgede yol çalışması yapılmasına her defasında karşı çıkmıştır.² 2003'te Beyarmudu Sınır Kapısı'nın açılmasının ardından Larnaka tarafından Rumların ve turistlerin de kuzeye geçmeye başlaması, kara yolu ve geçiş kapılarındaki yoğunluğu artırmıştır. Böylece Pile'de yaşayan Türklerin mağduriyeti giderilemediği gibi kuzeye ulaşmaları da giderek zorlaşmıştır. Özellikle koronavirüs (Covid-19) salgınında geçiş kapılarında

ilave tedbirlerin alınmasıyla köyün sakinleri neredeyse isyan edecek noktaya gelmiştir.³

Pile'de yaşayan Türkler gündelik hayatta karşılaştıkları sorunları KKTC yetkilileri nezdinde dile getirirler de ara bölgedeki yetki belirsizliği sebebiyle KKTC kurumları bu sorunlara yeterince çare bulamamış,⁴ bir anlamda Pile'deki Türklerin kaderi federal çözüme bırakılmıştı. 2017'de federal çözüm ümitlerinin tükenmesi ve egemen eşitlik ilkesinin benimsenmesinin ardından KKTC hükümetinin Pile'nin ve burada yaşayan Türklerin durumuyla daha

1. "Pile, Güney'i Karıştırdı", *Star Kıbrıs*, 14 Ağustos 2008; "Eroğlu: Türk Tarafı Olarak 5 Adımlık Bir Yol Haritası Sunduk", *Kıbrıs Postası*, 8 Temmuz 2014, https://www.kibrispostasi.com/c35-KIBRIS_HABERLERI/n137497-eroglu-turk-tarafı-olarak-5-adimlik-bir-yol-haritasi-sunduk, (Erişim tarihi: 28 Ağustos 2023).

2. Rauf R. Denктаş, "Örnek Pile", *Kıbrıs Postası*, 4 Eylül 2008, https://www.kibrispostasi.com/c1-KIBRIS_POSTASI_GAZETESI/j95/a3063-ornek-pile, (Erişim tarihi: 28 Ağustos 2023).

3. "Pile Türk Muhtarı Güden: Tarihin En Ağır Bedellerini Ödedik", *Kıbrıs Postası*, 3 Haziran 2020, www.kibrispostasi.com/c35-KIBRIS_HABERLERI/n329705-pile-turk-muhtari-guden-tarihin-en-agir-bedellerini-odedik, (Erişim tarihi: 28 Ağustos 2023); "İngiliz Üs Yönetimi'nden Pile'de Eylem Yapan Kıbrıslı Türklere Dava", *Kıbrıs Postası*, 17 Temmuz 2020, www.kibrispostasi.com/c57-Adli_Haberler/n337941-ingiliz-us-yonetiminden-pile-de-eylem-yapan-kibrisli-turklere-dava, (Erişim tarihi: 28 Ağustos 2023).

4. "Evlerine Gidip Gelirken Her Gün Aynı Çile", *Gündem Kıbrıs*, 23 Ekim 2017, www.gundemkibris.com/evlerine-gidip-gelirken-her-gun-ayni-cile, (Erişim tarihi: 28 Ağustos 2023).

fazla ilgilendiği göze çarpmaktadır. Geçtiğimiz yıllarda Başbakanlık bünyesinde bir Pile Koordinasyon Komitesi oluşturuldu ve KKTC'nin Pile üzerinde tartışılmaz haklarının bulunduğu bizzat başbakan tarafından dile getirildi.⁵ Pile'deki Türklerin ulaşım sorununun çözülmesi için de harekete geçen KKTC hükümeti öncelikle mevcut yolun genişletilmesi ve Beyarmudu giriş kapısının kapasitesinin artırılması için girişimlerde bulundu.⁶ Fakat İngiliz yetkililerle yapılan görüşmelerin sonuç vermemesi ve istimlakle ilgili zorluklardan dolayı Pile-Yiğitler kara yolu projesini gündemine aldı. 4,1 kilometresi ara bölgede olmak üzere toplam 11,6 kilometrelik yolun yapımına 18 Ağustos'ta Yiğitler tarafında başlandı. Hükümetin planı, yolun KKTC topraklarında kalan kısmını acilen bitirip ara bölgedeki kısmını da BMBG ile istişare ederek tamamlamaktı.⁷ Ancak tampon bölge civarında statükoyu etkileyebilecek faaliyetleri de kendi yetki alanında gören BMBG yol yapım çalışmalarına fiziki müdahalede bulundu. KKTC toprakları içinde bulunmalarından dolayı inşaat görevlilerinin engellemeye karşı koymasıyla iki taraf arasında kısa süreli bir kavga yaşandı.

ARA BÖLGEYE FARKLI YAKLAŞIMLAR

Kıbrıs'ta Türk ve Rum yerleşimleri arasında güvenli bölgeler ilk olarak Aralık 1963'te üç garantör devletin anlaşmasıyla oluşturulmuştur. 1974 Kıbrıs Barış Harekati'nden sonra ise BM tarafından iki tarafın sınırları belirlenerek arada kalan topraklar BMBG'nin kontrolünde bir tampon bölge haline getirilmiştir. Ancak ara bölgenin tanımı, sınırları ve BMBG'nin bu bölge üzerindeki yetkileri adadaki taraflarca halen resmi olarak kabul edilmiş değildir.⁸ Bu konulara ilişkin iki tarafın kendi aralarında ayrışan görüşleri bulunmaktadır. BM ise öncelikli olarak ara bölge ve civarında askeri statükonun korunması ve iki taraf arasında gerilim doğuracak faaliyetlerin önlenmesine odaklanmaktadır. Pile-Yiğitler kara yolu inşaatının henüz ara bölgeye geçmemiş olduğu halde BMBG'nin müdahalesiyle karşılaşmasının sebebi de buydu. BMBG'nin sahadaki uygulamaları esasen BM'nin yetkili organlarının çizdiği çerçeveye göre belirlenmektedir. Henüz yol ihale aşamasındayken BM Genel Sekreteri Antonio Guterres tarafından yayımlanan raporda "Pile'yi kuzeye bağlayacak izinsiz bir yolun tek taraflı olarak yapılması tampon bölgeye yönelik büyük bir ihlal olur" ifadesi kullanılmıştır.⁹ 18 Ağustos'taki olayın ardından BMGK de yayımladığı bildiriye BMBG'ye tam desteğini açıklamış ve yol inşaatını ima ederek "tampon bölgedeki bütün izinsiz yapıların kaldırılmasını" istemiştir.¹⁰

Ancak ara bölgede GKRY'nin kendi başına projelendirerek gerçekleştirdiği faaliyetlere BM'nin gösterdiği tutum aynı olmamıştır. BM, Rumlara ait izinsiz yapıların varlığını kabul etmesine rağmen bunlara müdahalede bulunmamaktadır. Örneğin BM Genel Sekreteri Guterres tarafından yayımlanan raporlarda Pile yakınlarındaki üniversitenin izinsiz olarak faaliyet gösterdiği ve kampüsün genişletilmesi konusunda da BMBG'den izin alınmadığından şikayet edilmektedir.¹¹ Raporda bahsedilen Central Lancashire Üniversitesi Kıbrıs Kampüsü 2012'den beri faaliyette olduğuna göre BM'nin izinsiz faaliyete on yıldan uzun süredir göz yumduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca KKTC ve Türkiye Dışişleri bakanlıklarının altını çizdiği üzere

Ancak ara bölgede GKRY'nin kendi başına projelendirerek gerçekleştirdiği faaliyetlere BM'nin gösterdiği tutum aynı olmamıştır. BM, Rumlara ait izinsiz yapıların varlığını kabul etmesine rağmen bunlara müdahalede bulunmamaktadır. Örneğin BM Genel Sekreteri Guterres tarafından yayımlanan raporlarda Pile yakınlarındaki üniversitenin izinsiz olarak faaliyet gösterdiği ve kampüsün genişletilmesi konusunda da BMBG'den izin alınmadığından şikayet edilmektedir.¹¹ Raporda bahsedilen Central Lancashire Üniversitesi Kıbrıs Kampüsü 2012'den beri faaliyette olduğuna göre BM'nin izinsiz faaliyete on yıldan uzun süredir göz yumduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca KKTC ve Türkiye Dışişleri bakanlıklarının altını çizdiği üzere

5. "Ersan Saner: Pile Köyündeki Türk Egemenlik Hakları Hiçbir Şekilde Sorgulanamaz", *Kıbrıs Postası*, 16 Nisan 2021, www.kibrispostasi.com/c113-BEYARMUDU/n374495-ersan-saner-pile-koyundeki-turk-egemenlik-haklari-hicbir-sekilde-sorgulanamaz, (Erişim tarihi: 28 Ağustos 2023).

6. "Hüseyin Amcaoğlu: Beyarmudu Ana Geçiş Kapısı'nda Genişletme Çalışmaları Başlatılacak", *Kıbrıs Postası*, 9 Temmuz 2022, www.kibrispostasi.com/c35-KIBRIS_HABERLERI/n429844-huseyin-amcaoglu-beyarmudu-ana-gecis-kapisinda-genisletme-calismalari-baslatilacak, (Erişim tarihi: 28 Ağustos 2023).

7. "Tahsin Ertuğruloglu'ndan CTP'ye: Reel Politik Sevmiyorsanız Siz Bilirsiniz...", *Kıbrıs Postası*, 24 Ağustos 2023, www.kibrispostasi.com/c35-KIBRIS_HABERLERI/n484722-tahsin-ertugruloglundan-ctpye-reel-politik-sevmiyorsunuz-siz-bilirsiniz, (Erişim tarihi: 28 Ağustos 2023).

8. "United Nations Operation in Cyprus, Report of the Secretary-General", BM, S/2023/498, 5 Temmuz 2023, s. 2, https://www.securitycouncilreport.org/un_documents_type/secretary-generals-reports/?ctype=Cyprus&cbtype=cyprus, (Erişim tarihi: 28 Ağustos 2023).

9. "United Nations Operation in Cyprus, Report of the Secretary-General", s. 4.

10. "Security Council Press Statement on Cyprus", BM, "SC/15391, 21 Ağustos 2023, <https://press.un.org/en/2023/sc15352.doc.htm>, (Erişim tarihi: 28 Ağustos 2023).

11. "United Nations Operation in Cyprus, Report of the Secretary-General", s. 6.

1974 sonrasında GKRY tarafından ara bölgeden geçen kara yollarının inşa edildiği bilinmektedir.¹²

Bu örnekler BM'nin ara bölgedeki faaliyetlerle ilgili olarak Kıbrıslı Rumlara yönelik müsamahalı yaklaşımını Türklere karşı göstermediğini ortaya koymaktadır. Pile-Yiğitler yoluyla ilgili olarak da BM, Rumların rızası olmadan bu projeye olumlu görüş belirtmekten kaçınmaktadır. Çözüm müzakerelerinin durduğu bir dönemde karşılıklı diyalogu canlandırmak için yoğun bir çaba harcayan BM Genel Sekreteri Özel Temsilcisi ve BMBG Misyon Şefi Colin Stewart, bir süredir Pile-Yiğitler yolu konusunda iki tarafın da kabul edeceği bir çıkış yolu aramaktadır.

GKRY ise bu yolun yapımına büyük bir şüpheyle yaklaşmaktadır. 2000'ler boyunca güven artırıcı önlemler kapsamında birçok sınır kapısı ve geçit hizmete girse de Pile'yi kuzeye bağlayacak yolun yapımıyla ilgili kayda değer bir müzakere yürütülemediği. Çünkü Rumlar için bu yolun insani olmaktan öte stratejik bir anlamı bulunmaktadır. Yolun yapımıyla Türk Silahlı Kuvvetleri için Larnaka istikametinde bir koridor açılacağı ve Pile'nin KKTC tarafından ilhak edileceği şeklindeki iddialar Rum basınında sıklıkla dile getirilmektedir.¹³ Yine de BM'nin uzlaştırıcı çabalarına karşı kayıtsız görünmemek adına GKRY'nin yol inşaatına karşılık birtakım tavizler istemesi de gündemde yer almaktadır. Örneğin ara bölgeyi olabildiğince sivil kullanıma açma niyetindeki GKRY'nin yolun yapılması karşılığında ara bölgede Rum halkın faaliyetlerinin ge-

nişletilmesi talebinde bulunması beklenmektedir.¹⁴ Bir başka senaryo olarak ise Pile-Yiğitler yoluna karşılık ara bölgede tamamen Rumların yaşadığı Kıracıköy'ün kapalı durumdaki Gaziler geçidi üzerinden Lefkoşa'ya bağlanması konuşulmaktadır.¹⁵ Askeri statükoyu etkileyecek olması nedeniyle Kıbrıslı Türkler tarafından defalarca reddedilen bu taleplerin bugün de kabul görmesi bir hayli zordur.¹⁶

Elbette geçmişte güven artırıcı önlemler adı altında karşılıklı anlaşmayla birçok sınır kapısı faaliyete geçtiğine göre bugün de gerekli önlemler alınarak iki tarafın da razı olacağı bir orta yolun bulunması ihtimal dahilindedir. Ancak tamamen insani ihtiyaçlar için inşa edilecek bir yola karşılık KKTC'nin büyük bir taviz vermesi mümkün görünmemektedir. Bunun yerine öncelikle yapılacak yolun ara bölgenin mevcut statüsünü değişikliğe uğratmayacağına ve düzensiz geçişlere yol açmayacağına dair güvence vererek BMBG'yi ikna etmeye çalışması beklenebilir.

BM İLE ARTAN ANLAŞMAZLIKLAR

Her ne kadar küçük çaplı bir olay olsa da Pile'de yaşananları Kıbrıs'ta Türk tarafı ile BMBG arasındaki ilişkinin geldiği noktayı göstermesi bakımından dikkate almak gerekmektedir. Görevi gereği adadaki iki tarafa eşit mesafede durması beklenen BMBG, GKRY'nin uluslararası tanınırlığı yüzünden ister istemez birçok konuda Rumların bakış açısına uygun hareket etmektedir. Bu yaklaşımın temelinde KKTC'nin Türkiye haricinde bir devlet tarafından tanınmaması, buna karşılık GKRY'nin uluslararası alanda Kıbrıs'taki tek meşru hükümet kabul edilmesi yatmaktadır. BMGK,

12. "Pile-Yiğitler Yolu Hk.", KKTC Dışişleri Bakanlığı, 17 Ağustos 2023, mfa.gov.ct.tr/tr/pile-yigitler-yolu-hk, (Erişim tarihi: 28 Ağustos 2023); "Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin Pile-Yiğitler Yolunun Yapımına İlişkin Basın Açıklaması Hk.", T.C. Dışişleri Bakanlığı, 22 Ağustos 2023, www.mfa.gov.tr/no_-203_-birlesmis-milletler-guvenlik-konseyi-nin-pile-yigitler-yolunun-yapimina-iliskin-basin-aciklamasi-hk.tr.mfa, (Erişim tarihi: 28 Ağustos 2023).

13. Nearhos Kiprianu, "Επιδιώκουν πλήρη έλεγχο στην Πύλα", *Politis*, 23 Ağustos 2023, <https://politis.com.cy/politis-news/cyprus/671951/epidiokoy-n-pliri-elegcho-stin-pyla>, (Erişim tarihi: 28 Ağustos 2023); Nearhos Kiprianu, "Αδιέξοδο στις επαφές Στιούαρτ για την ένταση στην Πύλα", *Politis*, 26 Ağustos 2023, <https://politis.com.cy/politis-news/politiki/673262/adiexodo-stis-epafes-stiouart-gia-tin-entasi-stin-pyla>, (Erişim tarihi: 28 Ağustos 2023); Nikos Nouris, "Από τη Πύλα στη Χλώρακα", *Fileleftheros*, 27 Ağustos 2023, www.philenews.com/apopsis/paremvasis-ston-fl/article/1374143/apo-ti-pila-sti-chloraka, (Erişim tarihi: 28 Ağustos 2023).

14. Kiprianu, "Αδιέξοδο στις επαφές Στιούαρτ για την ένταση στην Πύλα".

15. "Διάνοιξη διόδου ζητούν οι Πυρογιάτες-Ψήφισμα προς τον Πρόεδρο", *Fileleftheros*, 16 Ağustos 2023, www.philenews.com/kipros/topika/article/1369056/dianixi-diodou-zitoun-i-pirogiates-psifisma-pros-ton-proedro, (Erişim tarihi: 28 Ağustos 2023); "Δήμαρχος Αθηνών: Δίνει πάσα στον Πρόεδρο για διάνοιξη διόδου Πυροίτου", *Fileleftheros*, 19 Ağustos 2023, www.philenews.com/politiki/article/1370594/dimarchos-athienou-dini-pasa-ston-proedro-gia-dianixi-diodou-piro%CE%90ou, (Erişim tarihi: 28 Ağustos 2023); "Hristodulidis İki Adım Atıyor", *Star Kıbrıs*, 21 Ağustos 2023.

16. "Olgun: Açılım İstemiyorlar", *Kıbrıs Gazetesi*, 24 Haziran 2023, <https://www.kibrisgazetesi.com/kibris/olgun-acilim-istemiyorlar-h15553.html>, (Erişim tarihi: 28 Ağustos 2023).

KKTC'nin ilanından üç gün sonra kabul ettiği 541 sayılı Karar'da Kıbrıslı Türklerin bağımsızlık kararını hukuken geçersiz ilan ederken tamamen Rumların eline geçmiş olan "Kıbrıs Cumhuriyeti" hükümetini ise 1960'taki ortak devletin devamı saymıştır. Aradan geçen kırk yılın ardından bu karar halen gerek Türkiye haricindeki devletlerin gerekse BM organ ve misyonlarının Kıbrıs meselesine yaklaşımlarını belirlemektedir. Başta BMGK'nin beş daimi üyesi olmak üzere uluslararası aktörlerin Kıbrıs sorununa ilişkin ön kabulleri devam ettiği sürece BMBG'nin adadaki iki tarafa yaklaşımından tam bir tarafsızlık beklemek oldukça zordur.

Kıbrıs sorununa BM parametreleri uyarınca çözüm aranan yıllarda BMBG'nin adadaki varlığı, yetkileri ve olaylara yaklaşımı Türk tarafınca tartışma konusu edilmemiştir. Ancak KKTC ve Türkiye'nin eşit statü ilkesini merkeze almasından beri Kıbrıslı Türklerin doğrudan BM unsurlarıyla karşı karşıya geldiği durumlar yaşanmaktadır.¹⁷ KKTC Dışişleri Bakanlığının BMBG'nin ara bölgede taraflı tutum sergilediğine dair şikayetleri son yıllarda giderek sıklaşmıştır.¹⁸ Ocak 2023'te ara bölgede yeniden sportif faaliyetlere açılan Taksim sahasına geçişlerin nereden yapılacağı konusunda KKTC yetkilileri ile BMBG arasında tartışmalar meydana gelmiştir.¹⁹

KKTC ile BMBG arasında son zamanlarda yaşanan sürtüşmeler yalnızca ara bölgeyle sınırlı değildir. BMGK'nin 1964'te yayımladığı 186 sayılı Karar'a göre o zamanki Kıbrıs Cumhuriyeti'nin resmi onayı alınarak kurulan BMBG, bugün de uluslararası toplumda aynı devletin devamı varsayılan GKRY'nin verdiği izin belgesine istinaden adada görev yapmaktadır. GKRY'nin verdiği iznin KKTC topraklarında geçerli olmadığını belirten Kıbrıslı Türk yetkililer ise

BM'nin KKTC ile de bir askeri statü anlaşması imzalamasında ısrar etmektedir. KKTC Dışişleri Bakanı Tahsin Ertuğruloğlu Ekim 2022'de yaptığı açıklamada anlaşmanın taslak metnini BM'ye sunduklarını, bir ay içinde anlaşma imzalanmadığı takdirde BMBG'nin Türk topraklarında görev yapmasına izin verilmeyeceğini belirtmiştir.²⁰ Ancak BM, hukuken yalnızca üye devletlerle anlaşma imzalayabildiği gerekçesiyle bu talebi reddetmiştir. Buna rağmen BMBG'nin adadaki misyonu devam etmektedir.

Pile yakınında yaşanan kavga Kıbrıslı Türkler ile BM unsurlarının karşı karşıya geldiği olayların son perdesi olurken önceki tartışmalara nazaran daha fazla uluslararası yankıya yol açtı. Dışişleri Bakanı Ertuğruloğlu olayın ardından BMBG'yi Türk dostu bir örgüt olarak görmediğini dile getirirken²¹ Türkiye'de başta Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Dışişleri Bakanı Hakan Fidan olmak üzere üst düzey yetkililer de BMBG'nin taraflı tutumunu eleştirdi.²² AB ve BMGK tarafından yayımlanan bildirimlerde Kıbrıslı Türkler BMBG'ye karşı saldırıda bulunduğu gerekçesiyle kınanırken²³ KKTC ve Türkiye Dışişleri bakanlıkları birer karşı bildiri yayımlayarak BM'nin tarafsızlığını bir kez daha tartışmaya açtı. Pile'deki olay hakkındaki tartışmalar şimdilik dursa da yolun yapımına Rumların rıza göstermemesi ve BMBG'nin mevcut pozisyonunu koruması durumunda Kıbrıslı Türkler ile BM unsurları yeniden karşı karşıya gelebilir. Nitekim Dışişleri Bakanı Ertuğruloğlu'nun BMBG ile bir anlaşma olmasa bile yolun mutlaka

20. "KKTC'yi Ya Tanı Ya Çekil! BM Barış Gücü'nden Askeri Anlaşma İstediler", *Hürriyet*, 5 Ekim 2022.

21. Mehmet Kemal Firik, "KKTC Dışişleri Bakanı Ertuğruloğlu: Pile-Yiğitler Yolu Projesi'nden Geri Dönüş Olmayacak", *Anadolu Ajansı*, 18 Ağustos 2023.

22. Ferdi Türkten ve Utku Şimşek, "Cumhurbaşkanı Erdoğan: BM Barış Gücü'nün KKTC'nin Egemenliğindeki Topraklara Müdahalesi Kabul Edilebilir Değil", *Anadolu Ajansı*, 22 Ağustos 2023; Muhammet Tarhan ve Tuğba Altun, "Dışişleri Bakanı Fidan: KKTC'nin Haklı Pozisyonunu Sonuna Kadar Destekliyoruz", *Anadolu Ajansı*, 22 Ağustos 2023.

23. "Cyprus: Statement by the High Representative on the Escalation of the Situation around Construction Works Near Pyla/Pile", AB Dış İlişkiler Servisi, 18 Ağustos 2023, www.eeas.europa.eu/eeas/cyprus-statement-high-representative-escalation-situation-around-construction-works-near-pylapile_en, (Erişim tarihi: 28 Ağustos 2023); "Security Council Press Statement on Cyprus", BM, SC/15391, 21 Ağustos 2023.

17. Hüseyin Işıksal, "Pile-Yiğitler Yolu BM'yi Neden Rahatsız Ediyor?", *Anadolu Ajansı*, 26 Ağustos 2023.

18. "Pile'ye İlişkin Ortaya Atılan Söylemlere Açıklık Getirme İhtiyacı Hk.", KKTC Dışişleri Bakanlığı, 20 Mart 2019, mfa.gov.ct.tr/tr/pileye-iliskin-ortaya-atilan-soylemlere-aciklik-getirme-ihciyac-hk, (Erişim tarihi: 28 Ağustos 2023).

19. "Taksim Sahası Gerginliği", *Kıbrıs Gazetesi*, 21 Ocak 2023, <https://www.kibrisgazetesi.com/kibris/taksim-sahasi-gerginligi-h139466.html>, (Erişim tarihi: 28 Ağustos 2023).

yaşılacağını dile getirmesi²⁴ KKTC hükümetinin bu konudaki kararlılığını ortaya koymaktadır.

Son yıllarda yaşanan gelişmeler, KKTC'nin adadaki eşit statüsünü ve vatandaşlarının haklarını proaktif bir şekilde savunurken BMGK kararları çerçevesinde hareket eden BMBG ile çeşitli konulardaki anlaşmazlıklarının arttığını göstermektedir. Bu gidişat devam ettiği takdirde Kıbrıs sorununun Türkler ile Rumlar arasındaki esas boyutunun yanında Türkler ile uluslararası toplum arasında bir soruna dönüşme ihtimalini göz önünde bulundurmamak gerekmektedir. Daha da önemlisi KKTC ile BMBG arasında yaşanacak yeni sürtüşmeler, Kıbrıslı Türklerin hamisi konumundaki Türkiye'nin de uluslararası toplumla ilişkilerini olumsuz etkileme potansiyeli taşımaktadır. Pile olayına ilişkin BM kurumlarının yaptığı açıklamalarda Türkiye'ye dair herhangi bir ifade kullanılmakla birlikte GKRY yetkililerinin olayı Türkiye'nin adadaki "provokasyonlarının" ve "emrivaki çabalarının" bir parçası olarak göstermelerine²⁵ bakılırsa Rumların uluslararası toplumun tepkilerini Türkiye'ye yönlendirmek istediği anlaşılmaktadır. Kıbrıs'ta Türkiye ile BM'nin karşı karşıya gelmesi Türkiye'yi "işgalci" ve "saldırgan" olduğu iddialarıyla uluslararası alanda yalnız bırakmaya çalışan aktörlerin arzularına uygun bir netice olacaktır.

EŞİT OLMAYAN ZEMİNDE HAK ARAYIŞI

1960'lardan bu yana Kıbrıs sorunu uzadıkça sahadaki gerçekler ile uluslararası metinler arasındaki çelişki de giderek derinleşmiştir. Günümüzde sahada kimsenin tam anlamıyla hoşnut olmadığı bir statüko varlığını sürdürürken BMGK kararlarının çizdiği çerçeve bu

24. "Tahsin Ertuğruloğlu Kıbrıs Postası'na Açıkladı: Pile'de BM ile Mutabakatı Sağlamak Üzereyiz", *Kıbrıs Postası*, 26 Ağustos 2023, www.kibrispostasi.com/c35-KIBRIS_HABERLERI/n484838-tahsin-ertugruloğlu-kibris-postasina-acikladi-pilede-bm-ile-mutabakatı-saglamak-uzereyiz, (Erişim tarihi: 28 Ağustos 2023).

25. "President: The International Community Gave a Clear Answer to Turkey", *Stockwatch*, 23 Ağustos 2023, www.stockwatch.com.cy/en/article/politika/president-international-community-gave-clear-answer-turkey, (Erişim tarihi: 28 Ağustos 2023); "Cyprus Issue Solution Would Benefit Turkey, Menendez Says", *in-cyprus*, 25 Ağustos 2023, in-cyprus.philenews.com/news/local/cyprus-issue-solution-would-benefit-turkey-menendez-says, (Erişim tarihi: 28 Ağustos 2023).

statükonun adil ve kalıcı bir biçimde aşılabilmesi için yetersiz kalmaktadır. Pile olayında da görüldüğü gibi Kıbrıs sorunundaki açmazların temelinde uluslararası toplumun halen GKRY'yi 1960'da kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin devamı olarak görmesi yatmaktadır. Bu ön kabul devam ettiği sürece uluslararası aktörlerin adadaki iki tarafa eşit bir yaklaşım sergilemesi mümkün olmayacaktır. Uluslararası toplumda Rumların lehine olan yaklaşımın nihai olarak ortadan kaldırılmasının yolu daha önce alınan BMGK kararlarının gözden geçirilmesinden geçmektedir.

Uluslararası siyasetin gerçekleri karşısında kabul etmek gerekir ki Kıbrıs'ta Türklerin eşit egemenlik ve eşit statü taleplerinin gerçeğe dönüşmesi oldukça meşakkatli bir süreç gerektirmektedir. GKRY ve Yunanistan'ın AB üyesi olduğu bir ortamda bu taleplerin Batı dünyasında olumlu karşılık bulması hiç de kolay değildir. Dahası Türkiye'nin Avrupa ülkeleri ve ABD ile son yıllarda yaşadığı sorunlardan istifade eden GKRY ve Yunanistan kendi görüşlerine Batı dünyasında daha fazla destekçi bulmuştur. Bugün Türkiye'nin AB ve ABD ile ilişkilerindeki yumuşamaya rağmen Batı'da Türkiye'ye Kıbrıs konusunda baskı yapılmasını savunan görüşler dile getirilmeye devam etmektedir.²⁶ Pile'deki olayın ardından Rum lobileri ABD hükümetini Türkiye'ye karşı tavır almaya çağırmaktadır.²⁷ Bu tür faaliyetler karşısında KKTC ve Türkiye'nin görüşlerine Batı dünyasında karşılık bulabilmek için daha fazla diplomatik çaba harcaması gerekecektir.

Bütün bu meydan okumalara rağmen Kıbrıs'ta Türklerin meşru haklarını elde etmelerine yönelik çabalardan vazgeçilmesi elbette düşünülemez. Bu yöndeki kararlılığı sahada göstermenin yanı sıra uluslararası platformlarda Kıbrıslı Türklerin taleplerinin kabul görmesine yönelik bir strateji takip edilmeli ve özellikle GKRY'nin 1960 Kıbrıs Cum-

26. Michael Rubin, "How Europe Could Play Hardball with Turkey Over Cyprus", *Kathimerini English*, 24 Temmuz 2023, www.kathimerini.com/opinion/1216096/how-europe-could-play-hardball-with-turkey-over-cyprus, (Erişim tarihi: 28 Ağustos 2023).

27. "Τ. Σαρμπάνης-Ζητά ουσιαστική παρέμβαση ΟΗΕ στη νεκρή ζώνη", *Kathimerini Kıbrıs*, 20 Ağustos 2023, www.kathimerini.com/cy/gr/politiki/t-sarmpanis-%E2%80%93-zita-oysiastiki-parembasi-oie-sti-nekri-zoni, (Erişim tarihi: 28 Ağustos 2023).

huriyeti'nin devamı olduğuna dair yerleşmiş ön kabulün zayıflatılması hedeflenmelidir. Rum yönetiminin adanın tamamı üzerindeki tek meşru hükümet olmadığını uluslararası topluma kabul ettirmek ise ancak dikkatli ve uzun soluklu bir diplomatik çabanın sonucunda mümkün olabilir. Bu süreçte Kıbrıslı

Türklerin ve Türkiye'nin imajının zarar görmemesi için başta BM olmak üzere uluslararası aktörlerle ilişkilerin hassasiyetle yürütülmesi büyük önem taşımaktadır. Sahada atılacak adımların güçlü bir diplomatik kampanyayla kurulacak sağlam bir zeminde sürdürülmesi en doğru hareket tarzı olacaktır.

Bu yayındaki fikirler tamamen yazarına aittir ve SETA Vakfı'nın yayın politikasını yansıtmayabilir.

SIYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI
FOUNDATION FOR POLITICAL, ECONOMIC AND SOCIAL RESEARCH
مركز الدراسات السياسية والاقتصادية والاجتماعية

www.setav.org | info@setav.org | [@setavakfi](https://twitter.com/setavakfi)